

ارزنده‌ترین صنایع دستی ایران

دکتر رضا حکمت‌نژاد

www.ketab.ir

حکمت‌نژاد، رضا، ۱۳۰۶ -

ارزنده‌ترین صنایع دستی ایران / رضا حکمت‌نژاد.

تهران: ازدهای طلایی، ۱۳۹۶.

ISBN: 978-600-8029-44-1

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. قالی و قالیبافی -- ایران -- تاریخ. ۲. قالی و قالیبافی -- ایران

-- طراحی. ۳. رنگ و رنگرزی -- پشم

۷۴۶/۷۹۵۵

NK۲۸۰۹/الف ۷۸

۱۳۹۶

۵۰۳۹۷۴۳

کتابخانه ملی ایران

ارزنده‌ترین صنایع دستی ایران

دکتر رضا حکمت‌نژاد

نوبت چاپ: اول

تاریخ چاپ: ۱۳۸۰

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۱۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۲۹-۴۴-۱

کلیه حقوق محفوظ است.

انتشارات ازدهای طلایی

مرکز پخش: ۶۶۴۰۴۵۳۲

فهرست مطالب

۱۵	پیشگفتار
۱۷	فصل اول: تاریخچه
۲۰	۱. پیشرفت هنر فرش در دنیای قدیم تا امروز
۳۱	فصل دوم: مواد اولیه و رنگ
۳۱	۱. مواد اولیه فرش و برتری پشم نسبت به کرک
۳۴	۲. طرز رنگ کردن پشم با گیاه طبق دستورالعمل معین
۴۵	فصل سوم: اصول چهارگانه اصالت فرش (پشم، رنگ، بافتن و نقش یا طرح)
۵۳	خلاصه
۵۵	منابع و مآخذ فارسی و لاتین

پیشگفتار

کتاب حاضر و تجارب مالی آن، اگر نگویم که نتیجه ۲۳ سال کار عملی بافندگی و سرپرستی کارگاه‌هاست، بی‌اغراق حاصل سال‌ها بررسی مستمر در زمینه بافندگی فرش در ایران، خرید و فروش نامتعادل فرش در ایران و خارج از کشور، افسار گسیختگی این صنعت و بی‌توجهی به این هنر، و نشست و برخاست و زندگی هزاران انسان بی‌آلایش در سرزمینی است که همواره بدان عشق ورزیده‌ام. نگارنده با فروتنی و استیلا باوید که در تمام امور مربوط به هنر فرش تبحر کامل دارد (تصویر ۴-۵-۶ دورنما و برخی تصاویر دیگر که تمام مراحل تهیه رنگ و بافت آنها را شخصاً به انجام رسانده‌ام گواه این مدعاست)، اما به علت بی‌توجهی اولیای وقت امور به پیشنهادات و خواسته‌هایم در مورد بهبود وضع زندگی کارگران و پیشبرد موقعیت این صنعت و همکاری نکردن آنان، تصمیم به تحصیل در خارج از کشور گرفتم و به رغم تقاضاهای مکرر و وعده امکانات مالی کافی برای سرپرستی کارخانه‌جات فرش ماشینی در خارج از کشور، ترجیح دادم برای امرار معاش و فراهم کردن خرج تحصیل در کشور، خانجاتی چون چرم سازی و سیمان کار کنم ولی این فن و ظرافت این هنر اصیل ایرانی را در خارج از کشور اشاعه ندهم.

در این جا مجال و تمایل آن نیست که از شرایط ناگوار اقتصادی در بعد از جنگ جهانی دوم و وضعیت دلخراش این هنر و هنرمندان آن که اکثراً از پای درآمدند صحبت کنم. همچنین از مرگ پدرم به علت کمک به کارگران در آن برهه از زمان و سختی‌های طاقت‌فرسای دوران همکاری با پدر و تصدی کارگاه‌ها بعد از پدر؛ ولی تذکره سه مطلب را که انگیزه تحریر این کتاب بوده است ضروری می‌دانم. تشریح تفاوت پشم با کرک بر مبنای نظریات و تئوری‌های خود، طرز رنگ کردن پشم با گیاه بر طبق دستورالعمل معین، معنا و مفهوم اصالت فرش از لحاظ بافت و طرح در ایران و ذکر شمه‌ای از تاریخچه این صنعت اهداف تألیف این کتاب هستند. ارائه کتاب به صرف داشتن تألیف یا تبلیغ برای فروش بیشتر به هیچ وجه منظور نبوده است، بلکه مقصود اصلی کمک به بهبود کیفیت هنر و صنعت فرش بافی بوده است. اکنون نیز بر حسب تقاضای هنرمندان با ذوق و به ویژه دانشجویانی که اینک خوشبختانه زیر نظر اساتید فن به تحصیل این هنر در دانشگاه می‌پردازند، پس از ۴۰ سال مبادرت به تجدید چاپ آن می‌کنم. باشد که راهنمایی باشد برای

هم‌وطنان و هنرمندان جوان و با ذوقی که علاقه‌مند به تحصیل در این رشته یا کسب آگاهی در زمینه معیارهای فرش اصیل و ارزشمند هستند و یا به طور سستی در زمینه این هنر فعالند.

در خاتمه لازم می‌دانم که از مشوقان علمی و عملی خود در به انجام رساندن این مهم قدردانی کنم، از مادر و پدرم که مرا از چهار سالگی با این هنر آشنا کردند، از مرحوم حسین دانشور که مرا با فنون رنگ کردن پشم با رنگ‌های گیاهی آشنا کرد و توانستم آنها را به صورت دستورالعمل درآورم، و برای آنان طلب آمرزش و درجات عالی می‌کنم. همچنین از دوستانی چون هنرمند با ذوق آقای داود صادق‌سا که از برخی از فرش‌ها عکس‌های فوق‌العاده زیبایی تهیه کردند، از ناشر محترم کتاب جناب آقای محمدعلی صحرانورد و آقای احمد نسبیج که عکس تنها نمونه نفیس قطعه فرش شماره ۷ - ۸ موجود در دنیا را در اختیار اینجانب قرار دادند. این قطعه فرش در سال ۱۳۴۳ در کارگاه حکمت نژاد پایان یافت. و خاصه از آقای حاج عباس طوسی در لوس آنجلس که اسلایدهای نفیس‌ترین فرش‌های کهن را جهت مقایسه به مجموعه فرش حکمت نژاد افزودند و از آقای ج. ه. میناسیان که تنها عکس باقیمانده این فرش فیروزه‌ای را در اختیار من گذاشتند و نیز از محقق و دانشمند فاضل آقای محمد حسن ابریشمی که بیشترین نام‌های رنگ‌های گیاهی اصیل را در انضمام تاریخچه آنها را در اختیارم گذاشتند و همچنین از کمک بی‌شاعبه آقای فرشید. لاهی. سپاس‌گذارم.

رضا حکمت‌نژاد